

**Handläggare**  
Viveca Waak  
Telefon: 08-50831935**Till**  
Kulturnämnden  
2018-11-13

## **Redogörelse av förutsättningarna för kulturnämnden att återinträda i stiftelser**

### **Förslag till beslut**

Kulturförvaltningen föreslår att kulturnämnden beslutar:

1. Kulturförvaltningens redogörelse för förutsättningar att återinträda i stiftelser godkänns.
2. Kulturnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar att staden inte återinträder i styrelsen för Stiftelsen Almgrens Sidenväveri och Museum och Stiftelsen Carl och Elise Eldhs Ateljé.
3. Kulturnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar att staden träder ut ur Stiftelsen Strindbergsmuseet.
4. I det fall kommunfullmäktige beslutar att staden ska behålla sin representation i styrelsen för Stiftelsen Strindbergsmuseet, föreslår kulturnämnden att kommunfullmäktige fortsättningsvis ska utse stadens representanter och att en ledamot utsedd av staden till stiftelsen inte har uppdrag i kulturnämnden.
5. Ärendet överlämnas till kommunfullmäktige för beslut.
6. Paragrafen justeras omedelbart.

Robert Olsson  
KulturdirektörPatrik Liljegen  
Biträdande kulturdirektör

### **Sammanfattning**

Kulturnämnden har i budget för 2018 gett kulturförvaltningen i uppdrag att, utreda förutsättningarna att återinträda i Stiftelsen Almgrens Sidenväveri och Museum samt Stiftelsen Carl och Elise Eldhs Ateljé.

Förvaltningens hållning är att kulturnämnden inte ska sitta i styrelsen för stiftelser som verkar på kommunal nivå.

Förvaltningen anser att stiftelserna fortsättningsvis bör vara fria från inflytande från kulturnämnden och staden som helhet.

Förvaltningen föreslår kulturnämnden att staden inte återinträder i styrelsen för Stiftelsen Almgrens Sidenväveri och Museum och Stiftelsen Carl och Elise Eldhs Ateljé. Förvaltningen föreslår att kommunfullmäktige bli den församling som utser ledamöter till Strindbergsmuseet istället för kulturnämnden och att ledamot utsedd av staden till stiftelsen inte är densamme som har uppdrag i kulturnämnden samt att staden i förlängningen bör träda ut ur Stiftelsen Strindbergsmuseet. Förvaltningen grundar sig på kommunfullmäktiges beslut från 2006-06-02 § 23 om att staden generellt bör avstå från styrelserepresentation i stiftelser och den jävsrisk som finns då kulturnämnden både sitter med i styrelsen och beslutar om stödgivning till stiftelsen.

### **Underlag för beslut**

Utlåtande 2006:35 RI (Dnr 023-3545/2005, 023-4758/2004, 132-2686/2003, 003-3136/2005, 011-4488/2004)

## **UTLÅTANDE**

### **Redogörelsen**

Redogörelsen tar utgångspunkt i följande huvudrubriker:

1. Stiftelseformens rättsliga förutsättningar
2. Kulturnämndens uppdrag i stiftelser idag
3. Bedömning av engagemang i stiftelser
4. Förvaltningens synpunkter och slutsatser baserat på det underlag som presenterats

### **Ärendets beredning**

Ärendet har beretts inom kulturstrategiska staben i samarbete med kulturförvaltningens övriga avdelningar samt externt stöd från SLKs juridiska avdelning.

### **Bakgrund och syfte**

Stockholms stad hade fram till mitten på 2000-talet ett mycket omfattande engagemang i stiftelser som utvecklats under mer än 100 år. Stadsledningskontoret genomförde 1993 en kartläggning av stadens engagemang i stiftelser. Finanskontoret anförde i ärendet att staden allmänt borde inta en restriktiv hållning till deltagande i stiftelser. Kommunstyrelsen initierade i december 2004 en genomgång av stadens engagemang i stiftelser.

I februari 2006 fattades beslut i kommunfullmäktige att staden bör avstå från styrelserepresentation i vissa stiftelser samt avveckling av engagemang med vissa undantag. Skälet var att stadsledningskontoret inte kunde identifiera något centralt

kommunalt intresse i dessa stiftelser. Det fanns inte heller något avgörande skäl till varför Stockholms stads engagemang överhuvudtaget gagnar stiftelsens ändamål.

De stiftelser med kulturverksamhet där utträde beslutades 2006 var:

- **Stiftelsen K.A. Almgren Sidenväveri & Museum**  
I samband med bildande av denna verksamhetsstiftelse uppmanades stadsmuseinämnden (KS 2001-09-19) att utse minst en styrelseledamot från stadens sida. Nämnden har sedermera ansett att sådan representation ej är nödvändig. Stadsledningskontoret föreslog därmed avveckling formellt av stadens representation i styrelsen.
- **Stiftelsen Carl och Elise Eldhs Ateljé**  
Stadsledningskontoret kunde för stiftelsen inte identifiera något centralt kommunalt intresse. Stadsledningskontoret föreslog därmed avveckling formellt av stadens representation i styrelsen.
- **Stiftelsen Teatern vid Rosenlundsgatan**  
Stadsledningskontoret kunde för stiftelsen inte identifiera något centralt kommunalt intresse. Representation utgjordes av tjänstemän vid kulturförvaltningen vilket var betänkligt m.h.t. jävsrisker. Stadsledningskontoret föreslog därmed avveckling formellt av stadens representation i styrelsen.
- **Stockholms Konserthusstiftelse**  
Verksamheten finansieras med bidrag till 2/3 genom Stockholms läns landsting. Stadsledningskontoret föreslog avveckling av stadens representation.
- **Stiftelsen Svenska Barnboksinstitutet**  
Representationen utgjordes av tjänstemän vid stadsbiblioteket. Representationens förenlighet med den kommunala kompetensen är ej självklar. Stadsledningskontoret föreslog avveckling av stadens representation.

## **Stiftelseformens rättsliga förutsättningar**

### **Lagstiftning**

De juridiska förutsättningarna och ramarna för stadens stiftelseåtaganden regleras i stiftelselagen (1994:1220) och kommunallagen (2017:725). En stiftelse bildas genom att egendom avskiljs för att varaktigt förvaltas som en självständig förmögenhet för ett bestämt ändamål. Anslagsberoende stiftelser får enligt stiftelselagen från 1996 inte längre bildas. En stiftelse är en egen juridisk person, det som är unikt är att den har inte har några ägare eller medlemmar. Varje ledamot sitter på ett personligt mandat och har att se till stiftelsens bästa med eget

ansvar. En styrelseledamot i en stiftelse som samtidigt sitter i t e x kulturnämnden får inte träffa avtal mellan nämnden och stiftelsen och inte heller vara med och besluta om bidrag till stiftelsen.

För stiftelser bildade av kommunen, ensam eller tillsammans med annan, finns regler i kommunallagen om hur det kommunala ändamålet ska fastställas, om utseende av ledamöter och revisorer m.m. I stiftelser där kommunen har rätt att utse mer än hälften av ledamöterna gäller offentlighetsprincipen enligt tryckfrihetsförordningen och offentlighet- och sekretesslagen.

Stiftelser står normalt under fullständig tillsyn från länsstyrelsen, men tillsynen är begränsad för stiftelser som bildats av eller tillsammans med staten, en kommun eller ett landsting.

Enligt stadsledningskontorets tjänsteutlåtande från september 2005 och borgarrådets utlåtande från 2006:35 finns det ett antal förutsättningar för kommunalt engagemang i verksamhetsstiftelser:

- Till skillnad från verksamheter i nämnd- eller bolagsform är det inte möjligt att styra en stiftelse via av staden utsedda ledamöter. Kommunen har inte rätt att styra arbetet eller ge styrelsen direktiv hur arbetet ska utföras.
- Någon form av ägarstyrning i annan form än att i enlighet med stiftelsens föreskrifter regelrätt byta ut styrelseledamöter och utse revisorer föreligger således inte.
- Stiftaren har inget inflytande över styrelsens förvaltningsåtgärder eller rådighet över egendomen.
- Den traditionella motiveringen för att utse stiftelseledamöter, nämligen som ett sätt att ”styra” stiftelsen eller att åtminstone söka ett kommunalt ”inflytande”, kan således sägas vara grundlös och felaktig.
- Att en stiftelse står under ”kommunal kontroll” är ur juridisk synvinkel direkt felaktigt. Detta påstående är dock vanligen förekommande.
- Tidigare har stiftelserna reglerats genom praxis och då kan det ha funnits ett värde i representation från en kommun, men sedan 1996 reglerar den nya stiftelselagen förhållandena i stiftelser. Det kan således inte hävdas att stadens representation vore viktigare än stiftelsens ändamål.
- Enligt lagen nya stiftelselagen från 1996 är det inte längre tillåtet att bilda så kallade anslagsstiftelser som är beroende av anslag.

- Den återrapportering som sker från verksamheterna är ofta bristfällig om inte obefintlig. Det finns inte heller någon skyldighet för en ledamot utsedd av t.ex. kommunfullmäktige att återrapportera, vilket således kan användas som skäl för att inte lämna någon redovisning av verksamheten till staden
- Rapportering kan dock enligt stiftelselagen aldrig krävas i annan form än via årsredovisningen. I övrigt åligger det styrelsen att avgöra från fall till fall vilken information som skall ges till stiftelsens intressenter, däribland staden.

## Kulturnämndens uppdrag i stiftelser idag

Kulturnämnden ingår i stiftelser med kulturverksamhet där staden är medstiftare tillsammans med andra:

### Stiftelsen Strindbergsmuseet

- Stockholms stad, Strindbergssällskapet och Nordiska museet har gemensamt bildat Stiftelsen Strindbergsmuseet 1972.
- Från och med 2002 ingår även Strindbergs Intima Teater i Stiftelsen Strindbergsmuseet.
- Staden ska enligt stiftelsens stadgar utse ordförande, vice ordförande, en ledamot och suppleanter för dessa samt en revisor till styrelsen för Stiftelsen Strindbergsmuseet. Av övriga ledamöter utses en av Nordiska museets nämnd och en av Strindbergssällskapet. Mandatperioden är tre år.
- I borgarrådets utlåtande 2006:35 föreslås att kommunfullmäktige skall utse ledamöter till Strindbergsmuseet istället för kulturnämnden och där uttalades även att ledamot utsedd av staden till stiftelsen inte bör vara densamma som har uppdrag i kulturnämnden. Då fullmäktiges beslutsformulering från 2006:2 §23 inte täcker den av borgarrådet föreslagna ändring har kulturnämnden fortsatt att utse ledamöter för tre år i taget för perioden 2007-2015. Innevarande mandatperiod löper ut 2018-12-31.
- Staden lämnar årligt bidrag och stiftelsen är därmed att betrakta som en anslagsstiftelse.

Dnr	Ärendetyp	Sökande	Beviljat	Budgetår
6.1/2693/2015	Kulturstöd	Stiftelsen Strindbergsmuseet	2 500 000 kr	2016
6.1/2717/2015	Kulturstöd	Stiftelsen Strindbergsmuseet	3 000 000 kr	2016
6.1/2720/2015	Utvecklingsstöd	Stiftelsen Strindbergsmuseet	100 000 kr	2016
6.1/2704/2016	Kulturstöd	Stiftelsen Strindbergsmuseet	2 750 000 kr	2017
6.1/373/2017	Kulturstöd	Stiftelsen Strindbergsmuseet	250 000 kr	2017
6.1/2708/2016	Kulturstöd	Stiftelsen Strindbergsmuseet	2 500 000 kr	2017
6.1/1128/2017	Utvecklingsstöd	Stiftelsen Strindbergsmuseet	600 000 kr	2017
6.1/2707/2017	Kulturstöd	Stiftelsen Strindbergsmuseet	3 000 000 kr	2018
6.1/2660/2017	Kulturstöd	Stiftelsen Strindbergsmuseet	2 500 000 kr	2018
6.1/3057/2018	Utvecklingsstöd	Stiftelsen Strindbergsmuseet	295 000 kr	2018

Tabell 1: *Stiftelsen Strindbergsmuseet, beviljat kultur- och utvecklingsstöd, 2016-2018*

**Stiftelsen Stockholms läns museum**

- Stiftelsen Stockholms läns museum har tillkommit genom överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och Norrtäljes, Sigtunas, Stockholms och Södertäljes kommuner samt Stockholms läns Hembygdsförbund.
- Stockholms kulturnämnd har utsett en ledamot och en ersättare i stiftelsens styrelse för en mandatperiod om tre år.
- Staden är ej stödgivare.

**Bedömning av engagemang i stiftelser**

I stadsledningskontorets tjänsteutlåtande från 12 september 2005 framkom ett antal starka invändningar mot stadens engagemang i stiftelser. Den samlade bedömningen var att argumenten *för* ett kommunalt åtagande inte hade samma styrka som argumenten *emot* ett fortsatt åtagande. Bedömningsgrunderna för åtagande i stiftelser beskrivs i korthet:

- Staden – och i vissa fall de politiska partier som ledamöterna och revisorerna företräder - drabbas av badwill när missvärd uppdagas.
- Misstanke kan uppkomma att förekomsten av kommunala ledamöter begränsar stadens handlingsfrihet vad gäller tex. gäller borgensåtaganden och stödgivning. Rollerna bör vara klara och renodlade och ta hänsyn till jävsrisker.
- Ledamöter bör sitta på personligt mandat i kraft av dokumenterade kunskaper (juridik och sakområden), engagemang och personlig opartiskhet. Det kan många gånger vara svårt att rekrytera ledamöter med exakt rätt profil.
- Staden har i vissa fall inte förmått uppfylla sitt åtagande att utse ledamöter trots upprepade påpekanden från berörda styrelser. Staden gör sig därmed skyldig till avtalsbrott, vilket sannolikt åsamkar berörda stiftelser skada. I den mån sådan skada kan kvantifieras riskerar staden skadeståndsanspråk från stiftelserna.
- Ett antal engagemang kan ifrågasättas på den grunden att stiftelsens verksamhet ligger utanför den kommunala kompetensen enligt kommunallagen.
- Det stora antalet valärenden avseende ledamöter och revisorer i stiftelser är betungande för stadens administration.
- Genom att styrelseledamöter och revisorer utses av staden etableras en egendomlig form av dubbel tillsyn utöver den som lagenligt ska bedrivas av länsstyrelsen. När det gäller verksamhetsstiftelser blir det de facto fråga om en tredubbel tillsyn.
- Stiftelseengagemang bör i första hand förekomma när stiftelsens verksamhet direkt ansluter till stadens

kärnverksamheter samt i de fall staden medverkat i en stiftelsebildning vars syfte är att i denna organisationsform förverkliga specifika intentioner inom olika områden. Detta gäller framförallt de stiftelser, som bildats under senare tid.

### **Jämställdhetsanalys**

Kulturförvaltningen bedömer att beslutet inte kommer att ha någon påverkan ur ett jämställdhetsperspektiv.

### **Barnkonsekvensanalys eller Barnchecklista**

Kulturförvaltningen bedömer att beslutet inte kommer att ha någon påverkan ur ett barnkonsekvensperspektiv.

### **Förvaltningens synpunkter och förslag**

Förvaltningens hållning är att kulturnämnden inte ska sitta i styrelsen i stiftelser som verkar på kommunal nivå. Detta eftersom kommunal verksamhet i normalfallet hör hemma under kommunal förvaltning eller i bolagsform.

Förvaltningen ser inget mervärde för kulturnämnden till styrelserepresentation då det inte skapar vare sig mer insyn, rätt att styra arbetet eller ge styrelsen direktiv hur arbetet ska utföras. Förvaltningen anser att stiftelserna bör vara fria från inflytande från kulturnämnden och staden som helhet.

I kommunfullmäktiges beslut 2006:2 § 23 skulle staden bevara sitt engagemang i Stiftelsen Strindbergsmuseet. Beslutet grundades på stadens medverkan i bildandet, rätten att utse styrelsemajoriteten, stadens fortsatta finansiella engagemang samt att museets unika karaktär berikar staden, vilket är ett kommunalt intresse. Kulturförvaltningen anser inte att situationen för Strindbergsmuseet är så pass unik att den motiverar att staden fortsätter att utse styrelserepresentanter samt att engagemanget strider mot stadens generella hållning till representation i stiftelser.

Förvaltningen föreslår kulturnämnden att inte återinträda i styrelsen för Stiftelsen Almgrens Sidenväveri och Museum och Stiftelsen Carl och Elise Eldhs Ateljé. Förvaltningen föreslår att kommunfullmäktige bli den församling som utser ledamöter till Stiftelsen Strindbergsmuseet istället för kulturnämnden och att staden i förlängningen bör träda ut ur Stiftelsen Strindbergsmuseet.

Förvaltningen grundar sig på kommunfullmäktiges beslut från 2006-06-02 § 23 om att staden generellt bör avstå från

styrelserepresentation i stiftelser och den jävsrisk som finns då kulturnämnden både sitter med i styrelsen och beslutar om stödgivning till stiftelsen.

### **Avvecklingsprocess**

Stiftelselagen ger staden utrymme att omgående verkställa sitt beslut. Fullmäktige kan när som helst entlediga de ledamöter som staden utsett. Då staden utser majoriteten av styrelsen till Strindbergsmuseet, en av tre ledamöter samt ordförande och vice ordförande, föreslår förvaltningen att mandattiden för berörda ledamöter och revisorer får löpa ut. Därefter sker inga nya val av ledamöter eller suppleanter.

### **Bilagor**

Utlåtande 2006:35 RI (Dnr 023-3545/2005, 023-4758/2004, 132-2686/2003, 003-3136/2005, 011-4488/2004)

Kommunfullmäktiges beslut 2006:2 § 23